

Als ouderen dood willen, vraag je toch: waarom?

Er moet geen recht op zelfbeschikking komen voor ouderen die 'waardig willen sterven'. Dat zou betekenen dat ouderdom reden is voor zelfdoding.

Theo Boer

universitair docent ethiek aan de Pro-
testantse Theologische Universiteit te
Utrecht

Moet er een verruiming komen van de wettelijke mogelijkheden voor actieve levensbeëindiging? Voorzitter Eugène Sutorius van de Nederlandse Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE) pleit daarvoor (*Letter en Geest*, 17 maart). Volgens hen is het tijd voor een experiment: een beperkte groep ouderen die niet ernstig ziek zijn maar wel een voltooid leven hebben mag meedingen naar een zachte dood. Goed toegeruste professionals mogen een *nihil obstat* uitspreken. Sutorius introduceert het 'waardigheids criterium'. Hij kreeg bijval van gezondheidsjurist Legemaate. Wel zag hij in plaats van een experiment liever eerst een maatschappelijke discussie.

Het is de vertrouwde retoriek van de keuzevrijheid. Het wil er kennelijk niet in dat er in de ethiek legio benaderingen bestaan waarbinnen de dood helemaal niet zo keurig valt te regelen. 'Van de zon en de dood moet men de blik wel afwenden', is een uitspraak die aan La Rochefoucauld wordt toegeschreven. De dood maakt een einde aan alle autonomie, vrijheid, verantwoordelijkheid en biografie. Mooier is het niet. De keuze voor een 'zelfgekozen levens einde' - feitelijk: zelfdoding - is daarmee op zijn minst een ambivalent gebeuren.

Over één aspect bij zelfdodingen bij ouderen blijft men bijna programmatisch blijft zwijgen: de oorzaken. Het is alarmerend dat onze samenleving zo is ingericht dat een

niet onaanzienlijke categorie burgers overweegt om eventueel door suïcide aan hun eind te komen. De helft van de Nederlanders neemt dat feit inmiddels voor lief.

Vergelijk de keuze voor zelfdoding op hoge leeftijd eens met de keuze van mensen om van de hoogste etage van een brandend gebouw te springen. Wie op een veilige afstand naar boven roept: 'Foei! U mag niet springen! U kunt de vlammen toch nog wel iets langer doorstaan?' maakt zichzelf natuurlijk onmogelijk.

De 'voorstanders' hebben een punt als zij zich tegen de retoriek weren die mensen het recht op zelfdoding ontzegt. Die voorstanders maken zichzelf echter even onmogelijk als

De droom van het maakbare leven, tot het einde geregeld

ze naast dat gebouw gaan staan en roepen: 'Spring maar hoor! Brand is brand! Wij werken ondertussen aan een wettelijk recht op springen!' Zowel wie het springen verbiedt als wie een recht op springen bepleit gaat aan het eigenlijke probleem voorbij: er is brand! Het lijden is zo ernstig, dat alles beter is dan door te leven.

In het echte leven gaat na een brand met dodelijke slachtoffers steevast een commissie aan de slag om te bezien hoe herhaling kan worden voorkomen. En als op een school een paar suïcides voorkomen, wordt er een team geformeerd ter preventie. Maar dan zelfdoding bij ouderen: 'Ach, dat hoort er bij. Oude mensen

gaan lijden aan het leven en willen daar dan een eind aan maken', is de reactie. Maar wat maakt zelfdoding onder ouderen minder erg dan elke andere zelfdoding?

Er zit een inconsistentie in het pleidooi voor een zelfdodingspil voor ouderen: waarom alleen ouderen, mensen die volgens NVVE-bestuursleden Sutorius en Beekman 'hun brevet van leven allang verdiend hebben'? Wie zijn dat? Vijftigplussers? Gepensioneerden? Tachtigers of negentigers? In alle leeftijdsgroepen zijn er mensen voor wie elke dag een bijna ondoenlijke opgave is. Waarom zouden jonge mensen niet dezelfde rechten hebben als ouderen?

Het zou niet de eerste keer zijn dat de babyboomers zich bijzondere rechten eigen maken: eerst privileges waar moderne jongeren alleen maar van kunnen dromen, zoals vut en uitstekende pensioenen, en om al dat moois af te ronden nu ook de zelfdoding regelen. De droom van het maakbare leven lijkt tot het einde geregeld.

Zelfdodingen zijn van alle tijden. Maar de bijna rimpelloze acceptatie van het feit dat mensen voor zelfdoding kiezen getuigt van een alarmerende kilheid. Laten we wel wezen. Een normaal gezond mens, ook een gezond oud mens, behoort niet zo te lijden dat zij het leven niet meer aan kan. De samenleving doet er goed aan om de keuze voor zelfdoding met een passend taboe te blijven omringen. Laat ondertussen een commissie aan de slag gaan om te bekijken wat de hoge ouderdom voor velen zo ondraaglijk maakt.

Eerdere artikelen over dit onderwerp zijn na te lezen op www.trouw.nl/discussie